

Pædagogisk læreplan for **Søstjernen, Amager Klynge F**

2023 - 2025

AMAGER KLYNGE F

Den pædagogiske læreplan udgør rammen og den fælles retning for vores pædagogiske arbejde med børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Læreplanen er et levende dokument, som kort beskriver vores pædagogiske overvejelser og refleksioner med eksempler, der er retningsgivende for det daglige pædagogiske arbejde.

Indhold

A Klynge F læreplan	4
Ramme for udarbejdelse af den pædagogiske læreplan	4
Beskrivelse af klyngens udarbejdelse af den styrkede pædagogiske læreplan	4
Enhederne i A Klynge F	5
Faglige netværk.....	5
Marte Meo netværk.....	5
Sprognetværk	5
Netværk for køkkenansvarlige.....	5
Praktiknetværk.....	6
Netværk for faglige fyrtårne	6
Netværk for overgang mellem børnehave og KKFO	6
Fælles pædagogisk dag	6
Vision for Amager Klynge F.....	7
Fællesskab	7
Karakterdannelse	7
Marte Meo netværk.....	7
Pædagogisk grundlag.....	10
Trivsel, læring, udvikling og dannelse	11
Leg	11
Hverdagsrutiner	11
Forældresamarbejde	11
Børn i udsatte positioner.....	12
De seks læreplanstemaer	13
Alsidig personlig udvikling	14
Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø barnets alsidige personlige udvikling?.....	14
Social udvikling.....	15
Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø barnets sociale udvikling?	15
Kommunikation og sprog.....	16
Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø barnets kommunikation og sprog?	16
Krop, sanser og bevægelse	17
Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø udviklingen af barnets krop, sanser og bevægelse?	17
Natur, udeliv og science.....	18

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø, at barnet gør sig erfaringer med natur, udeliv og science?	18
Kultur, æstetik og fællesskab.....	19
Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø, at barnet gør sig erfaringer med kultur, æstetik og fællesskab?	19
Evalueringskultur	20
Hvordan skaber vi en evalueringskultur, som udvikler og kvalificerer vores pædagogiske læringsmiljø?	21
Hvordan evaluerer vi arbejdet med den pædagogiske læreplan, som skal foretages mindst hvert andet år?	23

A Klynge F læreplan

Dette er A klynge F og Søstjernens pædagogiske læreplan, som beskriver dels rammen for udarbejdelse af læreplanen, lovgrundlaget og hvordan vi arbejder med at skabe forbindelser og tydelighed i sammenhængen mellem netop dette og den pædagogiske praksis i enhederne i klyngen.

Søstjernens individuelle del begynder ved beskrivelsen af de 6 læreplanstemaer på side 14.

Ramme for udarbejdelse af den pædagogiske læreplan

Rammen for den pædagogiske læreplan er dagtilbudsloven, den overordnede formålsbestemmelse og den tilhørende bekendtgørelse. Klyngens pædagogiske læreplan tager desuden udgangspunkt i vores vision, det fælles pædagogiske grundlag samt de seks læreplanstemaer og tilhørende pædagogiske mål for sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børns læring.

Loven og bekendtgørelsen er udfoldet i publikationen [Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold](#). Publikationen samler alle relevante krav til den pædagogiske læreplan og er dermed forudsætning for at udarbejde den pædagogiske læreplan.

Beskrivelse af klyngens udarbejdelse af den styrkede pædagogiske læreplan

På baggrund af vores beslutning om at lave én læreplan for klyngen, har vi arbejdet ud fra en procesplan, som har haft til formål at sikre medarbejderinddragelse og ejerskab for vores læreplan i alle enheder i klyngen. Det er afgørende for os, at vores læreplan fungerer som et pædagogisk redskab, der via praksisfortællinger viser en klar retning for det pædagogiske arbejde. Alle enheder har systematisk arbejdet med udgangspunkt i EVAs materiale til selvevaluering, for at blive kloge på vores praksis i forbindelse med vores pædagogiske grundlag - der bygger på klyngens vision. Der er prioriteret tid på personalemøder og pædagogiske dage til at arbejde med den faglige udvikling i en fortløbende proces i det tempo som giver det ønskede udbytte og forandring for børnene i de enkelte enheder.

Vi har dykket ned i de centrale elementer i den nye styrkede læreplan som det pædagogiske grundlag, etablering af et pædagogisk læringsmiljø hele dagen, legens betydning samt betydningen af hverdagsrutinerne, der er talt frem i lovgivningen.

Vi har på vores fælles pædagogiske udvalg arbejdet med refleksioner over relevante dele af den nye styrkede læreplan, som afsæt til refleksionsprocesserne i enhederne.

Sideløbende har læreplansudvalget, med pædagoger fra alle enheder, mødtes flere gange og arbejdet med bidragene fra personalemøderne, der kunne overføres til læreplanen. Det har blandt andet vist, at vi arbejder ud fra samme pædagogiske grundlag. I læreplansudvalget er der drøftet praksisfortællinger, som er udvalgt til at indgå i den nye styrkede læreplan.

Enhederne i A Klynge F

Klyngen består af følgende enheder

- Børnehuset GAIA - <https://boernehusetgaia-kk.aula.dk/>
- Den integrerede institution Den Grønne Planet - <https://dengroenneplanet-kk.aula.dk/>
- Den integrerede institution Havblik - <https://havblik-kk.aula.dk/>
- Vuggestuen Ingolf og Vuggestuen Følfodvej - <https://ingolf-foelfodvej-kk.aula.dk/>
- Den integrerede institution Nordlys - <https://nordlys-kk.aula.dk/>
- Den integrerede institution Søstjernen - <https://soestjernen-kk.aula.dk/>

Faglige netværk

I Amager klynge F har vi en række faglige netværk, som er med til at sikre, at alle enheder arbejder med det fælles pædagogiske grundlag på en kvalificeret måde.

Marte Meo netværk

Netværket består af en Marte Meo terapeut fra hver enhed og to ledelsesrepræsentanter. Netværket mødes hver anden måned. Formålet med netværket er, at opkvalificere Marte Meo terapeuterne, videns dele og strukturere Marte Meo arbejdet i klyngen, f.eks. Marte Meo politik og dokumentationen af arbejdet med Marte Meo.

4 gange årligt mødes alle terapeuter til sparring med 2 ledelsesrepræsentanter.

Sprognetværk

Sprogudvalget i klyngen er sammensat af sprogansvarlige pædagoger fra alle enheder og to sprogansvarlige ledere. Sprogudvalget mødes hver anden måned. Den primære opgave i sprogudvalget er at skabe et fagligt løft i sprogarbejdet med et forskningsbaseret fælles grundlag:

- Ledelse af den sprogpædagogiske udvikling
- Understøttelse af den sprogpædagogiske udvikling
- Udvikling af fælles sprogstrategier i enhederne

Netværk for køkkenansvarlige

Netværk for de køkkenansvarlige består af den køkkenansvarlige fra hver enhed samt to pædagogiske ledere, som er tovholdere for netværket og bindeled til ledelsesteamet. Netværket mødes fire gang om året.

Formålet med netværket er, at alle køkkenansvarlige holdes fagligt ajour, blandt andet gennem dialog om den nyeste viden indenfor området, samt at de får mulighed for at dele viden og gode erfaringer med hinanden. Således skal netværket bidrage til, at alle børnene i klyngen hver dag sikres gode måltider i alle enheder samt en god måltidskultur.

Praktiknetværk

Praktiknetværket har til formål, at alle klyngens pædagogstuderende bliver mødt af den samme uddannelsesplan og tilgang for praktikken, så de studerende oplever, at indhold og det faglige niveau i vejledningen er højt. Netværket består af praktikansvarlige fra enhederne i klyngen og to pædagogiske ledere. Netværket mødes to gange årligt.

Netværk for faglige fyrtårne

Faglige fyrtårnene spiller en vigtig rolle som videns personer, ambassadører og som vejledere af kollegaer i samarbejde med ledelsen.

Fyrtårnenes opgave består i at medvirke til at sikre udvikling og læring sammen med kollegaer, så der skabes gode læringsmiljøer.

Fyrtårne er fagpersoner med ledende funktion, som udmøntes ved at være vejledende og som rollemodel, men kun med udgangspunkt i læreplanens intensjon om en mere systematisk tilgang til den pædagogiske praksis og med fokus på evalueringskulturen og refleksionspraksis.

Netværket for faglige fyrtårne har til formål, at støtte medarbejderne i deres rolle med sparring og vejledning. Alle faglige fyrtårne i Klyngen deltager sammen med to pædagogiske leder. Netværket mødes hver anden måned.

Netværk for overgang mellem børnehave og KKFO

Formålet med netværket er at ensrette og kvalificere arbejdet med de store børns overgange til KKFO og skole.

Netværket mødes 2 gange årligt og består af en medarbejder fra hver enhed og tre pædagogiske ledere.

Fælles pædagogisk dag

Anden lørdag i september, har alle pædagogiske medarbejdere og ledere i klyngen en fælles faglig pædagogisk dag. Dette prioriteres fordi det er vigtigt, at alle bliver introduceret til samme faglige viden og fordi fællesskab er et fokuspunkt i klyngen. Dette gælder mellem de enkelte enheder og mellem medarbejderne.

Der har været mange forskellige emner på de pædagogiske dage:

- Arbejdsfællesskaber med Jan Hoby (Næstformand i LFS)
- Marte Meo med Jytte Birk Sørensen
- Fællesskaber med bl.a. Margrethe Andersen, KP
- Karakterdannelse med Per Schultz Jørgensen
- Marte Meo med Susanne Schwartz
- Sprog med Pia Thomsen
- Leg med Nils Falk Hansen

Vision for Amager Klynge F

I klyngen har vi en fælles vision for, hvad alle børn i vores klynge, skal have med sig herfra.

Visionen er, at:

Klyngens børn skal have vilje, evner og mod til at udvikle deres personlige potentialer og tage del i forpligtende demokratiske fællesskaber.

For at nå visionen arbejder vi med fagligt pædagogisk fokus på *fællesskab, karakterdannelse og Marte Meo*.

Fællesskab

Alle mennesker er relationelle væsener, som udvikler sig i samspil med andre. Det er vigtigt, at vi skaber rammerne for alle børn, så de kan indgå i demokratiske fællesskaber. Vi lærer børnene, at de er vigtige for fællesskabet og at fællesskabet er vigtigt for dem. De er en del af et fællesskab på stuen, i institutionen og på sigt, en del af det demokratiske samfundsfællesskab.

I partnerskab med forældrene giver vi børnene forskellige deltagelsesmuligheder i fællesskabet ved, at:

- Skabe læringsmiljøer med legemuligheder for alle børn og inddrage børnene i daglige gøremål og rutiner, hvor de både kan bidrage og føle sig værdifulde
- Understøtte både de spontant opståede og de planlagte børnefællesskaber
- Være nysgerrige og understøttende vedrørende børnenes initiativer samt opmærksomme på at inkludere og invitere alle børn ind i fællesskabet
- Lære børnene at være fordomsfrie, respektfulde og at kunne sætte sig i andres sted
- Arbejde målrettet med, at alle føler sig velkomne i vores institutioner

Karakterdannelse

Vi understøtter børnenes karakterdannelse, livsduelighed og gåpåmod. Vi arbejder på, at børnene dannes, så de kan få en erkendelse af, hvem de selv er, hvad de kan, får øje på deres egne potentialer og får mod på livet. Med afsæt i det enkelte barns udvikling, har vi øje for, hvilke krav, udfordringer og opgaver, der bedst understøtter barnets læring og som udfordrer dets evner. Vi støtter børnene i at træne evnen til selvkontrol og vedholdenhed, så de kan fuldføre en opgave, der kræver en særlig indsats. Derudover støtter vi børnene i at sige til og fra, vente på tur, udsætte egne behov og vise hensyn.

Det er vores ansvar at være tydelige, troværdige og autentiske pædagogiske medarbejdere, der i partnerskab med forældrene skaber gode rammer og muligheder for børnenes personlige udvikling og karakterdannelse.

Marte Meo

Amager klynge F har arbejdet med Marte Meo i alle klyngens enheder siden 2016. Beslutningen om dette er taget i forældrebestyrelsen, MED og ledelsen. Marte Meo betyder "ved egen kraft".

Alle nye medarbejdere og studerende får et introduktionsforløb. Klyngen uddanner pædagoger til Marte Meo terapeuter. Terapeuterne laver kontinuerlig forløb i alle enheder, holder oplæg på personale- og forældremøder, deltager i forældresamtaler og bruges i hverdagen til sparring.

Vi arbejder med følgende Marte Meo principper:

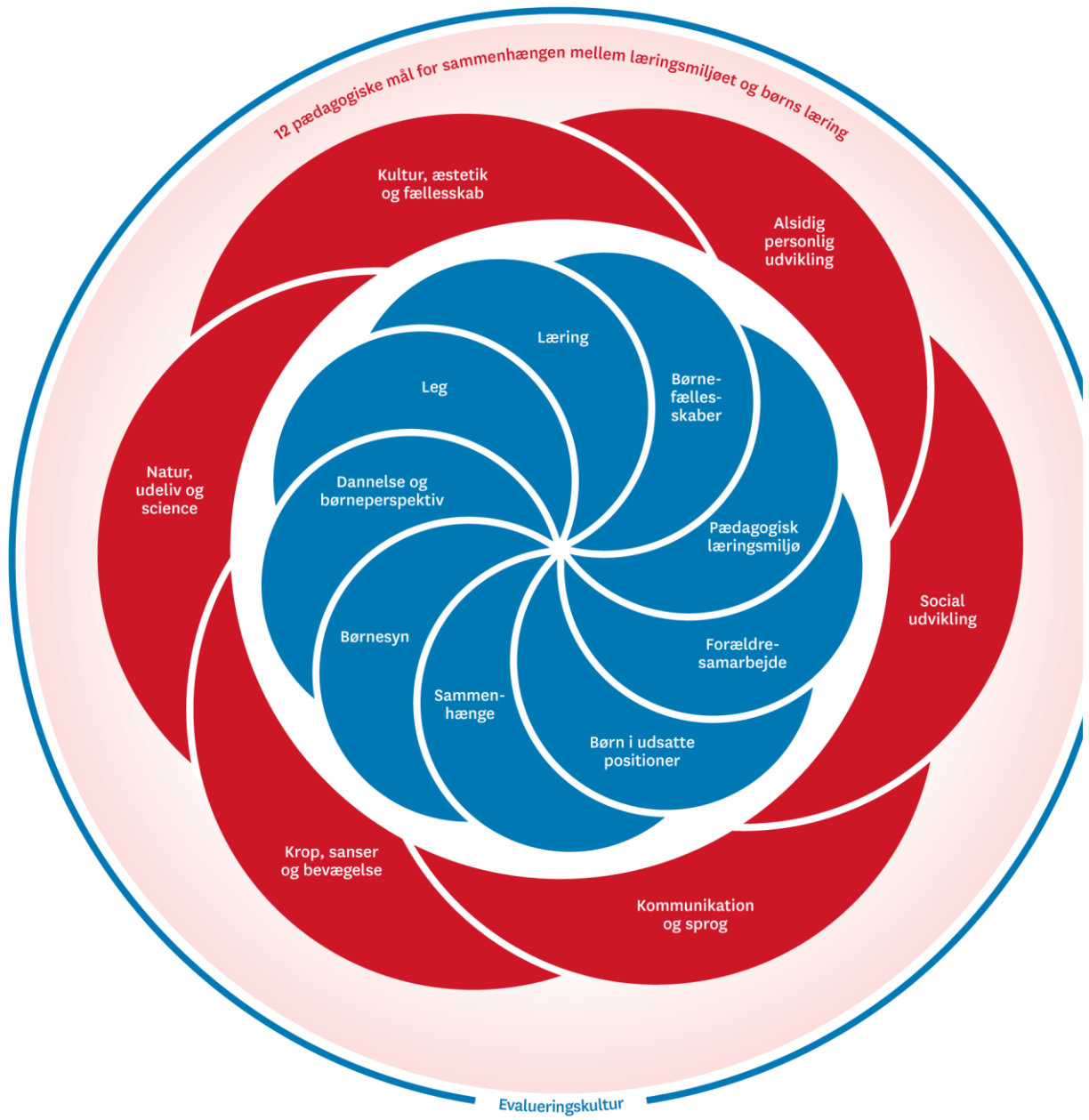
1. At følge
2. At sætte ord på barnet
3. At bekræfte
4. At udvælge
5. Turtagning
6. At vente
7. At kæde sammen
8. Positiv ledelse
9. Kontakt før opgave
10. Tydelig start/slut
11. Den gode stemning
12. At sætte ord på sig selv
13. Guide trin for trin

Vi anvender Marte Meo principperne i vores tilgang til både børn, medarbejdere og forældre.

Igennem de 13 principper møder vi børnene i de følelser og initiativer de udtrykker. Vi giver børnene muligheden for, at de lærer sig selv og andre at kende, at de kan acceptere og rumme egne og andres følelser, samt få en oplevelse af at blive set, anerkendt, støttet og forstået. Dette er med til at styrke børnenes selvværd, give dem mod til at prøve sig selv af, samt møde andre med åbenhed og tillid.

Vi anvender disse principper i partnerskabet med forældrene, f.eks. i forældresamtaler, så forældrene får mulighed for at få flere perspektiver på, hvordan de kan støtte deres barns trivsel og udvikling.

Pædagogisk grundlag

”Giv børnene ret til at lege og lære, at drømme og forme, leve og være.
Kun der, hvor børn kan føle sig trygge, gror det, de gamle kaldte lykke.”
Astrid Lindgren.

Den pædagogiske læreplan skal udarbejdes med udgangspunkt i et fælles pædagogisk grundlag. Det pædagogiske grundlag består af en række fælles centrale elementer, som skal være kendetegnende for den forståelse og tilgang, hvormed der skal arbejdes med børns trivsel, læring, udvikling og dannelse i alle dagtilbud i Danmark.

De centrale elementer er:

- Børnesyn. Det at være barn har værdi i sig selv.
- Dannelse og børneperspektiv. Børn på f.eks. 2 og 4 år skal høres og tages alvorligt som led i starten på en dannelsesproces og demokratisk forståelse.
- Leg. Legen har en værdi i sig selv og skal være en gennemgående del af et dagtilbud.
- Læring. Læring skal forstås bredt, og læring sker f.eks. gennem leg, relationer, planlagte aktiviteter og udforskning af naturen og ved at blive udfordret.
- Børnefællesskaber. Leg, dannelse og læring sker i børnefællesskaber, som det pædagogiske personale sætter rammerne for.
- Pædagogisk læringsmiljø. Et trygt og stimulerende pædagogisk læringsmiljø er udgangspunktet for arbejdet med børns læring.
- Forældresamarbejde. Et godt forældresamarbejde har fokus på at styrke både barnets trivsel og barnets læring.
- Børn i udsatte positioner. Alle børn skal udfordres og opleve mestring i lege og aktiviteter.
- Sammenhæng til børnehaveklassen. Sammenhæng handler blandt andet om at understøtte børns sociale kompetencer, tro på egne evner, nysgerrighed mv.

Loven fastsætter, at alle elementer i det fælles pædagogiske grundlag skal være udgangspunkt for arbejdet med den pædagogiske læreplan og dermed det pædagogiske arbejde med børns læring i dagtilbud.

Fra Den styrkede pædagogiske læreplan. Rammer og indhold, s. 14

Trivsel, læring, udvikling og dannelse

Det er et krav, at det pædagogiske læringsmiljø i dagtilbuddet skal være til stede hele dagen. Det betyder, at det pædagogiske læringsmiljø i forbindelse med både børnenes leg, planlagte vokseninitierede aktiviteter, spontane aktiviteter og daglige rutiner som fx bleskift, frokost, oprydning, når børnene tager tøjet på og af i garderoben mv., skal give børnene mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes. Det indebærer, at børnenes læring ikke er afgrænset til halvanden times pædagogiske aktiviteter om formiddagen, men finder sted gennem hele dagen.

Vi forstår læring som en social proces, hvor man tilegner sig færdigheder og kundskaber. Læring er det, der sker med os og mellem os, når vi er aktivt deltagende i forskellige fællesskaber. Der er læringsmuligheder overalt i hverdagen. Læring sker både i det spontane og det planlagte.

Leg

Vi ved at legen er fundament for kompetenceudvikling og læring der finder sted i barndommen. Læring sker gennem leg, og legen beskrives ofte som barnets vigtigste erfaringskilde, da børnene gennem legen både bearbejder oplevelser og danner erfaringer.

Leg kan have en form som aktivitet, hvor børn f.eks., leger med konstruktionslegetøj, dukker, rollespil osv. Gennem leg udvikler barnet fantasi, legeevne, kreativitet osv. Barnet lærer om samspilsregler at være sammen om noget og at være en del af fællesskabet.

Klyngen har særlig fokus på leg i årene 2023 og 2024.

Vores fokus og erfaringer er beskrevet i evalueringen af læreplanen.

Hverdagsrutiner

Vi inddrager børnene og giver dem deltagelsesmuligheder i hverdagsrutinerne. Børnene inddrages aktivt under hensyn til det enkelte barns motivation, udviklingstrin og erfaringer. Arbejdet med hverdagsrutinerne er en vigtig del af pædagogikken.

Rutinerne gør hverdagen overskuelig og genkendelig for børnene, hvilket fremmer børnenes trivsel, udvikling og læring. Rutinerne er i sig selv vigtige læringsrum for børnene, hvor forudsigelighed, trykthed og gentagelser er med til, at give børnene mulighed for at opnå læring og meningsfuldhed.

Forældresamarbejde

Klyngen arbejder med forældrepartnerskab fx i forbindelse med at forældrene henter og bringer barnet. Det er typisk små dialoger om barnets hverdag og trivsel. Andre former for information og muligheder for dialog er på Aula, hvor forældrene har adgang til børnegruppens dagbøger, der kan gives beskeder og findes fotos. På forældremøder drøftes fx de pædagogiske rammer og retning og på samtaler mellem de pædagogiske medarbejdere og forældrene, drøftes det enkelte barns trivsel, udvikling, læring og dannelse. Ved forskellige sociale arrangementer som fx fællesspisning, er det sociale element særligt i fokus ved det uformelle samvær.

Nogen forældre efterspørger vejledning fra de pædagogiske medarbejdere. Det er givende for barnet og for partnerskabet mellem enheden og forældrene, fordi at der derved kan skabes en fælles retning for, hvordan barnets trivsel, udvikling og læring understøttes.

Hvis der er bekymring for et barns trivsel, udvikling og læring inddrager enheden forældrene, for i fællesskab at finde ud af mere om, hvad der udfordrer barnet enten i dagtilbuddet eller i hjemmet og hvad vi kan gøre for, at barnet kommer i bedre trivsel, udvikling og læring. Andre faggrupper kan også inddrages i samarbejdet fx tale-høre konsulent, sundhedsplejerske og psykolog, hvilket altid være efter forudgående aftale med forældrene.

Børn i udsatte positioner

I en hverdag med mange børn, vil der altid være nogle, der udviser en adfærd eller trivsel, der vækker bekymring, og som har behov for særlig opmærksomhed.

Klyngens mål er, at alle børn får lige muligheder for trivsel, læring, udvikling og dannelse. Det er de pædagogiske medarbejders opgave at sikre, at alle børn uanset ressourcer og forskelligheder er betydningsfulde deltagere i fællesskabet. Derfor tilpasses læringsmiljøet til barnet og familiens ressourcer.

I klyngen samarbejdes med de tværfaglige ressourcepersoner bestående af tale-høre konsulent, psykolog, sundhedsplejerske, daginstitutions socialrådgiver, pædagogisk konsulent og støttepædagog, der giver faglig relevant sparring og rådgivning.

De seks læreplanstemaer

Den pædagogiske læreplan for dagtilbud indeholder seks læreplanstemaer. Et læreplanstema skal altid ses i sammenhæng med det pædagogiske grundlag og de øvrige læreplanstemaer i den pædagogiske læreplan.

Hvad siger loven?

Den pædagogiske læreplan skal udarbejdes med udgangspunkt i seks læreplanstemaer samt mål for sammenhængen mellem læringsmiljøet og børns læring.

Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det pædagogiske læringsmiljø understøtter børns brede læring inden for og på tværs af de seks læreplanstemaer

1. Alsidig personlig udvikling
2. Social udvikling
3. Kommunikation og sprog
4. Krop, sanser og bevægelse
5. Natur, udeliv og science
6. Kultur, æstetik og fællesskab

De seks læreplanstemaer skal ses i sammenhæng og samspil med hinanden for at sikre, at den pædagogiske praksis, set fra et børneperspektiv, ikke forekommer opsplittet i seks adskilte temaer. De seks læreplanstemaer har til hensigt at sikre en bred læringsforståelse og fokus på forskellige centrale elementer i børns læring og udvikling. Der er fastsat en indholdsbeskrivelse for hvert læreplanstema, som beskriver de overordnede elementer, som ligger i det enkelte læreplanstema. Herudover er der fastsat to pædagogiske mål for hvert læreplanstema. Den pædagogiske læreplan skal udarbejdes inden for rammerne af indholdsbeskrivelserne og de pædagogiske mål.

Dagtilbudslovens §8 stk. 2 og 4

Alsidig personlig udvikling

Alsidig personlig udvikling drejer sig om den stadige udvidelse af barnets erfaringsverden og deltagelsesmuligheder. Det forudsætter engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse.

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udfolder, udforsker og erfarer sig selv og hinanden på både kendte og nye måder og får tillid til egne potentialer. Dette skal ske på tværs af blandt andet alder, køn samt social og kulturel baggrund.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte samspil og tilknytning mellem børn og det pædagogiske personale og børn imellem. Det skal være præget af omsorg, tryghed og nysgerrighed, så alle børn udvikler engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse i fællesskaber. Dette gælder også i situationer, der kræver fordybelse, vedholdenhed og prioritering.

§3 i bekendtgørelse om pædagogiske mål og indhold i seks læreplanstemaer.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø barnets alsidige personlige udvikling?

Praksiseksempel fra Søstjernen

Børnehaven er på tur og 2 af de store piger, der normalt ikke søger hinanden, sidder på hver sin gyng. Der kommer en pædagogisk medarbejder forbi og den ene pige rækker ud til hende. *"Vil du skubbe mig?"* spørger pigen. Medarbejderen spørger om pigen ikke kan selv? Pigen svarer, at det kan hun ikke. Medarbejderen viser hvordan man gynger, ved at trække benene frem og tilbage, mens medarbejderen sætter ord på egen handling. Pigen prøver selv herefter og viser glæde, når det lykkedes for hende.

Eksemplet viser, barnet udviser interesse for at forstå sig selv i verden, og ved hjælp af den pædagogiske medarbejder får barnet udvidet sin viden om kroppens fysik og sin egen krops samspil med de omgivelser de befinder sig. Pigen får udviklet sin metode til at gyng og bliver nu i stand til at gøre dette selvstændigt fremover. Pigen oplever at forstå sig selv ud fra en ny vinkel og får dermed større bevidsthed på egen eksistens og formåen.

Social udvikling

Social udvikling er udvikling af sociale handlemuligheder og deltagelsesformer og foregår i sociale fællesskaber, hvor børnene kan opleve at høre til, og hvor de kan gøre sig erfaringer med selv at øve indflydelse og med at værdsætte forskellighed.

Gennem relationer til andre udvikler børn empati og sociale relationer, og læringsmiljøet skal derfor understøtte børns opbygning af relationer til andre børn, til det pædagogiske personale, til lokal- og nærmiljøet, til aktiviteter, ting, legetøj m.m.

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn trives og indgår i sociale fællesskaber, og at alle børn udvikler empati og relationer.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte fællesskaber, hvor forskellighed ses som en ressource, og som bidrager til demokratisk dannelse.

§5 i bekendtgørelse om pædagogiske mål og indhold i de seks læreplanstemaer.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø barnets sociale udvikling?

Praksiseksempel fra Søstjernen

En pædagog sætter sig på gulvet i en rundkreds med 7 børn med sangkufferten. Kufferten går på tur, hvor barnet der har kufferten, vælger et billede/en figur. Så fortæller barnet hvilken sang billedet repræsenterer, vi synger sangen og laver fagter, og sådan går kufferten rundt. Pædagogen hjælper f.eks. når der er behov for at finde en sang eller opmuntrer når det er tid til at give kufferten videre.

I eksemplet lærer børnene turtagning og at give plads til de andre. Børnene er aktive og en del af, at få rundkredsen til at fungere. Alle bliver hørt og alle får de samme muligheder. De skal vente på hinanden og acceptere de andres valg af sange – her lærer børnene at dét det ene barn vælger er lige så vigtigt som dét det andet barn vælger. Børnene er særligt opmærksomme på, om et andet barn mangler at vælge en sang. Pædagogen følger børnenes initiativ og benævner at barnet har valgt en sang.

Kommunikation og sprog

Børns kommunikation og sprog tilegnes og udvikles i nære relationer med barnets forældre, i fællesskaber med andre børn og sammen med det pædagogiske personale.

Det centrale for børns sprogtiltagelse er, at læringsmiljøet understøtter børns kommunikative og sproglige interaktioner med det pædagogiske personale. Det er ligeledes centralt, at det pædagogiske personale er bevidst om, at de fungerer som sproglige rollemodeller for børnene, og at børnene guides til at indgå i fællesskaber med andre børn.

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udvikler sprog, der bidrager til, at børnene kan forstå sig selv, hinanden og deres omverden.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn opnår erfaringer med at kommunikere og sprogliggøre tanker, behov og ideer, som børnene kan anvende i sociale fællesskaber.

§7 i bekendtgørelse om mål og indhold i seks læreplanstemaer.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø barnets kommunikation og sprog?

Praksis eksempel fra Søstjernen

Ved hjælp af bordteater fortæller pædagogen historien om de tre bukkebruse. Pædagogen starter med at præsentere karaktererne og hvor handlingen finder sted. Pædagogen gør brug af fagter, mimik og stemmeføring for at fange børnene og gøre det spændende og livagtigt at se på. Efterfølgende, på eget initiativ, begynder børnene at genfortælle historien til hinanden. Nogle børn genfortæller historien udelukkende ved brug af rekvisitter fra historien. Andre børn genfortæller den ved brug af lyde. Medarbejderne bidrager til genfortællingen og der tales bl.a. om den farlige trold og om størrelsen på de tre bukkebruser.

I eksemplet lærer børnene, at det er muligt at benytte flere forskellige kommunikationsformer, og det giver børnene øget mulighed for at deltage i fællesskabet. Genfortællingen gør, at børnene styrker deres udtryksformer og derved sprog. Medarbejderne følger børnene og deltager når børnene genfortællinger/taler om bukkebruse.

Krop, sanser og bevægelse

Børn er i verden gennem kroppen, og når de støttes i at bruge, udfordre, eksperimentere, mærke og passe på kroppen – gennem ro og bevægelse – lægges grundlaget for fysisk og psykisk trivsel.

Kroppen er et stort og sammensat sansesystem, som udgør fundamentet for erfaring, viden, følelsesmæssige og sociale processer, ligesom al kommunikation og relations dannelse udgår fra kroppen.

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udforsker og eksperimenterer med mange forskellige måder at bruge kroppen på.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn oplever krops- og bevægelsesglæde både i ro og i aktivitet, så børnene bliver fortrolige med deres krop, herunder kropslige fornemmelser, kroppens funktioner, sanser og forskellige former for bevægelse.

§9 i bekendtgørelse om pædagogiske mål og indhold i seks læreplanstemaer.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø udviklingen af barnets krop, sanser og bevægelse?

Praksiseksempel fra Søstjernen

Et barn finder på en fysisk øvelse, som de andre kopierer. Dette går på tur. Der er to børn som vælger at sætte sig op ad væggen. De vil ikke deltage i cirklen. Pædagogen taler med dem og opfordrer til deltagelse, men de vælger ikke at være med. Ugen efter gentages samme aktivitet, og de to børn vil stadig ikke deltage i cirklen. Denne gang giver pædagogen dem en anden rolle i legen, hvor de ikke behøver at finde på noget eller efterligne de andre. Den tredje gang gruppen mødes gentager de den samme leg – og denne gang er de to børn deltagende på lige fod med de andre.

Eksemplet viser, at motivation er essentiel for deltagelse i leg og kommer ikke altid til alle børn samtidigt. Sværhedsgraden af aktiviteten skal stemme overens med zonen for nærmeste udvikling i gruppen. Medarbejder/barn relation er afgørende for børnenes deltagelse. De to børn udviklede sig i løbet af legen. De deltog ikke første gang, men fik en rolle i fællesskabet, som muliggjorde deres deltagelse på anden vis. De lærte via egen krops- og følelsesmæssige erfaringer, at deltagelse i fællesskabet er muligt på forskellig vis.

Natur, udeliv og science

Naturoplevelser i barndommen har både en følelsesmæssig, en kropslig, en social og en kognitiv dimension.

Naturen er et rum, hvor børn kan eksperimentere og gøre sig de første erfaringer med naturvidenskabelige tænke- og analysemåder. Men naturen er også grundlag for arbejdet med bæredygtighed og samspillet mellem menneske, samfund og natur.

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får konkrete erfaringer med naturen, som udvikler deres nysgerrighed og lyst til at udforske naturen, som giver børnene mulighed for at opleve menneskets forbundethed med naturen, og som giver børnene en begyndende forståelse for betydningen af en bæredygtig udvikling.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn aktivt observerer og undersøger naturfænomener i deres omverden, så børnene får erfaringer med at genkende og udtrykke sig om årsag, virkning og sammenhænge, herunder en begyndende matematisk opmærksomhed.

§11 i bekendtgørelse om pædagogiske mål og indhold i seks læreplanstemaer

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø, at barnet gør sig erfaringer med natur, udeliv og science?

Praksiseksempel fra Søstjernen

Da to medarbejdere går i gang med at grave i blomsterbedet, myldrer det frem med insekter. Børnene bliver hurtigt interesserede og nogle børn begynder at finde skovle, for at hjælpe med at flytte jorden. Børnene kigger på insekterne og der tales om, hvad insekterne hedder og hvordan de ser ud. Pædagogerne fortæller børnene, at insekterne er gode for jorden og at god jord er god for planterne.

I eksemplet tales der om insekterne, jord og planter. Det giver børnene et indblik i, at insekterne er vigtige for jordens kvalitet. Og derved får børnene et lille indblik i de cirkulære sammenhænge der er i naturen. Da projektet med plantekasserne strækker sig over lang tid, er det med til at tydeliggøre årstidernes skiften og giver børnene en forståelse af tid. Børnene er med til at plante, se noget vokse op og efterfølgende visner. Børnene får også en forståelse for, at dét der er blevet plantet, skal passes på ved f.eks. at vande.

Kultur, æstetik og fællesskab

Kultur er en kunstnerisk, skabende kraft, der aktiverer børns sanser og følelser, ligesom det er kulturelle værdier, som børn tilegner sig i hverdagslivet.

Gennem læringsmiljøer med fokus på kultur kan børn møde nye sider af sig selv, få mulighed for at udtrykke sig på mange forskellige måder og forstå deres omverden.

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn indgår i ligeværdige og forskellige former for fællesskaber, hvor de oplever egne og andres kulturelle baggrunde, normer, traditioner og værdier.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får mange forskellige kulturelle oplevelser, både som tilskuere og aktive deltagere, som stimulerer børnenes engagement, fantasi, kreativitet og nysgerrighed, og at børnene får erfaringer med at anvende forskellige materialer, redskaber og medier.

§13 i bekendtgørelse om pædagogiske mål og indhold i seks læreplanstemaer.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø, at barnet gør sig erfaringer med kultur, æstetik og fællesskab?

Praksiseksempel fra Søstjernen

Børnehaven spiser frokost. Et af børnene spørger, hvorfor et af de andre børn ikke spiser kød, men i stedet får noget andet. Pædagogen forklarer, at barnet kommer fra et andet land hvor de ikke spiser den slags kød. Pædagogen fortæller videre, at nogle slet ikke spiser kød. Omkring bordet breder der sig en snak om forskellig mad. Der tales om hvad man spiser i forskellige lande, hvad man kan lide og hvad man ikke kan lide.

I eksemplet er børnene nysgerrige på hinandens forskelligheder. Pædagogen griber denne nysgerrighed og følger børnenes snak om forskellighed. Ved at følge, være lyttende og ved at komme med input, bidrager pædagogen til at give børnene indsigt i, at der findes forskellige kulturer og tilgange til mad. Ligeledes bidrager pædagogen til at give børnene en forståelse for, at forskellighed er en naturlig del af hverdagen og at alle kulturer værdifulde og interessante.

Evalueringsskulturr

Lederen af dagtilbuddet er ansvarlig for at etablere en evalueringsskulturr i dagtilbuddet, som skal udvikle og kvalificere det pædagogiske læringsmiljø. Lederen er ansvarlig for, at arbejdet med den pædagogiske læreplan evalueres mindst hvert andet år med henblik på at udvikle arbejdet. Evalueringen skal tage udgangspunkt i de pædagogiske mål og herunder en vurdering af sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø i dagtilbuddet og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse.

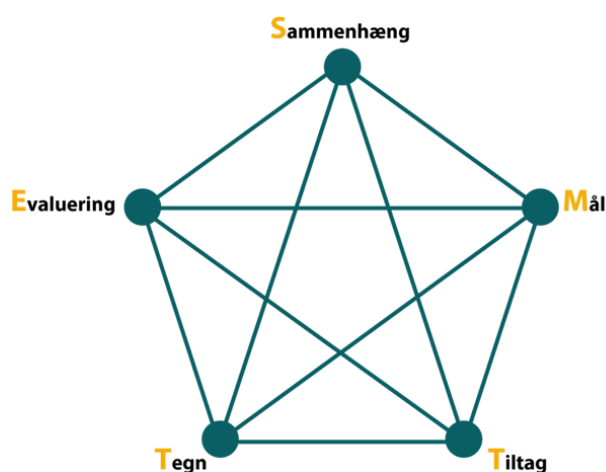
Hvordan skaber vi en evalueringskultur, som udvikler og kvalificerer vores pædagogiske læringsmiljø?

I klyngen arbejdes der systematisk med refleksion, planlægning, dokumentation, evaluering og handleplaner.

Dokumentation kan være opslag, billeder, plancher, børnenes produkter, som kan være til enten forældre, medarbejdere, til børnene eller til lederen.

De pædagogiske medarbejdere anvender SMTTE-modellen som værktøj til at målsætte, reflektere, justere og evaluere aktiviteter med børnene - både i arbejdet med børnegrupper og det enkelte barn.

I Søstjernen bruges SMTTE, cirkulær pædagogisk planlægning, Topi, sprogvurderinger og handleplaner.

Praksiseksempel på hvordan vi arbejder med evalueringskultur ved brug af SMTTE. SMTTE-model for en planlagt aktivitet med et overordnet tema "OL-ugen".

Læreplanstemaet "Krop, sanser og bevægelse" skal ses i sammenhæng og samspil med de øvrige læreplanstemaer for at sikre, at den pædagogiske praksis, set fra et børneperspektiv, ikke forekommer opsplittet i seks adskilte temaer.

Alsidig personlig udvikling: Børnene øver sig på motoriske færdigheder, samarbejde og fællesskabet. Der arbejdes med karakterdannelse og børnene er opdelt i grupper på tværs af alder og stuer.

Social udvikling: Vi deler børnene op i mindre grupper ud fra en pædagogisk vurdering af relationer, og mulighed for positiv social udvikling.

Kommunikation og sprog: Der synges kropsrelateret fagtesange hver morgen, der sættes særlige fokus på forholds/perceptions-/afstand/retningsord såsom op, ned, hurtig, lang, høj, osv.

Kultur, æstetik og fællesskab: Vi er på hold, vi hjælper, vi hepper, og forskellige niveauer af deltagelse rummes. Der differentieres i sværhedsgrader i disciplinerne for at ramme barnets zone for nærmeste udvikling. Børnene er også med til lave deres egne medaljer.

Natur, udeliv og science: Der måles hastighed og afstand.

Sammenhæng

Vi tager udgangspunkt i den ny styrket læreplan med en særlig fokus på krop, sanser og bevægelse, hvor vi afslutter et tema om Kroppen er Sagen. Vi har haft et særligt fokus på kroppen over de sidste måneder. Vi har sunget kropsrelaterede fagtesange, tegnet selvportrætter samt afholdt ugentlige aktiviteter på tværs af stuerne, for at styrke fællesskabet og relationerne børnene imellem. OL afsluttes med en ceremoni og prisuddeling til sommerfesten.

Mål

- At børnene får en større kropsbevidsthed, ser det sjove i at bevæge sig samt bevare glæden ved at bruge sin krop.
- At børnene motiveres til at bruge grundbevægelserne gå, hoppe, løbe, osv. for at udvikle deres motoriske færdigheder.
- At børnene øver selvhjulpenhed gennem hverdagens aktiviteter, for derigennem at udvikle en større grad af selvstændighed.
- At børnene oplever at være en del af fællesskabet og øver sig på at hjælpe og heppe på hinanden.
- At børnene udvikler mod og vedholdenhed ved at blive tilpas udfordret og tør øve sig.
- At børnene bruger de øvede motoriske færdigheder i deres frie lege.

Tiltag

- Børn og voksne bliver delt op i hold. Der er tilknyttet en fast voksen per hold og de øvrige voksne roterer efter behov på dagen.
- Vi starter dagen med fælles (børnehave og vuggestue) morgengymnastik i forhaven hvor vi synger udvalgte kropsrelaterede fagtesange/sanglege. Der vil være et dagligt kl. 9 møde hvor dagens gang gennemgås så vi sikrer at der hver dag er styr på hvem der gør hvad.
- Holdene leger/øver en disciplin hver dag. Der udarbejdes en rotationsoversigt over hold samt værksted. OL planlægningsholdet forbereder oversigter samt samler rekvisitter. Det er fællesansvar at holde styr på oversigterne og rekvisitterne under OL.
- Til værkstederne/disciplinerne differentieres niveauet for at ramme det enkelte barns zone for nærmeste udvikling og dermed skabe bedste betingelser for udvikling og succesoplevelser.

Tegn

- At børnene hepper på hinanden
- At børnene hjælper hinanden
- At børnene ved hvem de er på hold med
- At børnene tør øve sig, også i noget nyt

Evaluering

Vi evaluerer og justerer projektet dagligt til morgenmødet, hvor der drøftes udfordringer og succeser. OL tovholdergruppen afholder et evalueringsmøde efter endt forløb, hvor vi vurderer om hvilke mål blev nået, og hvordan arbejder vi fremadrettet.

Evalueringen viste at børnene oplevede, at det var sjovt at bevæge sig, og at de gerne vil udfordres og øves i bevægelserne. Vi kunne se, at børnene havde en oplevelse af at være en del af fællesskabet, og var gode til at hjælpe og heppe på hinanden. Vi skal fortsat arbejde med at motivere børnene til selvhjulpethed, og igangsætte lege og pædagogiske aktiviteter, som inkluderer alle grundbevægelser.

Hvordan evaluerer vi arbejdet med den pædagogiske læreplan, som skal foretages mindst hvert andet år?

Læreplan er et levende dokument, som løbende evalueres og justeres. Alle enheder vil fortsat inkludere evalueringsarbejde på bl.a. personalemøder og stuemøder, for at muliggøre et konstant udviklende pædagogisk læringsrum med nye indsigter og brugbar viden.

Minimum hvert andet år vil alle enheder anvende EVA's materiale til selvevaluering ved at gennemgå refleksionsspørgsmålene og analysere det daglige praksis med udgangspunkt i de eksisterende mål i læreplanen.

Link til Evas selvevalueringsredskab <https://www.eva.dk/sites/eva/files/2019-10/Redskab%20til%20selvevaluering.pdf>

Forældrebestyrelsen og forældreråd inddrages i evalueringen af læreplanen.